1923-рэ ильэсым гьэтхалэм кышегьэжыагьэу кылдэкы Тоголос алынга байын байын

№ 178 (22867)
гъэтхапэм регъэжьагъэу къыдэкlы БЭРЭСКЭЖЪЫЙ ІОНЫГЪОМ и 27-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

6 + тисайт WWW.ADYGVOICE.RU тихъытыу нэкlубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Сабыигьом анаІэ тетынэу

Непэ кІэлэпІум ыкІи кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэхэм Іоф ащызышІэхэрэм я Мафэ Урысыем щыхагьэунэфыкІы.

КІэлэегъаджэхэм апае къыдэкІыщтыгъэ къэралыгъо гъэзетхэмрэ журналхэмрэ кІэщакІохэу 2004-рэ илъэсым иІоныгъо мазэ и 27-м илъэс къэс ар хагъэунэфыкІы. Пэублэ программэхэр зэхэзыгъэуцуагъэхэм анахьыбэмэ, кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм якІэлэегъаджэхэм ыкІи нытыхэм ащ дырагъэштагъ. МэфэкІым ипшъэрылъыр кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэмрэ еджапІэм джыри чІэмыхьэгъэ кІэлэцІыкІухэм ясабыигъорэ пстэуми анаІэ атырягъэдзэгъэныр ары.

Мэфэкіым апэ общественнэ,

народнэ шъуашэ иlагъэмэ, шlэхэу Урысые Федерацием ишъопъырхэм ащагъэмэфэкlэу аублагъ, джы официальнэ шъуашэ иl.

Мафэу къыхахыгъэр зытефэрэр Санкт-Петербург апэрэ кіэлэціыкіу іыгъыпіэ къызщызэіуахыгъэр ары — хыгъэхъунэу Васильевскэм Софья Люгебиль 1863-рэ илъэсым ибжыхьэ щигъэпсыгъагъ.

Мэфэкіым ихэгъэунэфыкіын рамыгъажьэзэ илъэскіэ къыпэу Санкт-Петербург апэрэ кіэлэціыкіу іыгъыпіэр къызыщызэ-

Іуахыгъэр илъэси 140-рэ зыщыхъурэм ехъулізу кіэлэпіум и Мафэ щыхагъэунэфыкіыгъагъ. Ащ ыуж къэралыгъом ишъолъырхэм зэкіэми тхыгъэхэр афагъэхьыгъагъэх лъэпкъ мэфэкізу ар лъытэгъэным пае.

2008-рэ илъэсым Москва дэт колледжымрэ гъэзет пчъагъэхэмрэ социологие уплъэкlунхэр Урысыем ишъолъырипшІымэ ащырагъэкlокlыгъэх. КІэлэпlухэм упчІэ аратыгъ: «КІэлэцІыкІу Іыгъыпіэхэм Іоф ащызышіэхэрэм ямафэ сэнэхьат мэфэкІхэм ямэфэпчъ хэгъэхьэгъэн фаеу

шъуеплъа?» Ащ фэдэ мэфэкі щы Іэн фаеу кІэлэпІухэу зэупчІыгъэхэм япроцент 81-м нахыбэмэ алъытагъ. Нэмыкі сэнэхьатхэм арылажьэхэрэми мы упчІэр заратым, зэупчІыгъэхэм анахыбэмэ (процент 66,7-мэ) мэфэкІыр щыІэн фаеу къаІуагъ.

Адыгеим иятІонэрэ къалэ апэдэдэ щагъэпсыгъэгъэ кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм «Адыгэ макъэр» щыІагъ, Адыгэкъалэ пІэшІэгъуныкъо хъугъэу ар щэлажьэ. Къэбарыр я 4 — 5-рэ нэкІубгъохэм арыжъугъотэщт.

Язэдэлэжьэныгъэ агъэпытэшт

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу КъумпІыл Мурат Урысыем хэгьэгү кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ и Научнэ-ушэтэкІо институт ипащэ игуадзэу Сергей Невскэм, а институтым иструктурнэ подразделение иІэшъхьэтетэу Роман Черкасовым, АР-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ иминистрэу Олег Безсмельницыным АР-м и Правительствэ и Унэ тыгъуасэ зэІукІэгъу щадыриІагь. Зэдэлэжьэныгъэм илъэныкъохэм ахэр атегущы Гагъэх.

Зэlукlэгъум къызэрэщыхагъэщыгъэмкlэ, оперативнэ лъэныкъомкlэ республикэм зыпкъитыныгъэ илъ. Мыщ дэжьым АР-м и Ліышъхьэ къыкlигъэтхъыгъ республикэм мамырныгъэмрэ зэгурыlоныгъэмрэ къыщыухъумэгъэнхэмкlэ, щынэгъончъагъэ ащ илъынымкlэ, хэбзэгъэуцугъэу щыlэр мыукъогъэнымкlэ зэдэлэжьэныгъэм мэхьанэшхо зэрил

(Икіэух я 2-рэ нэкіуб. ит).

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу, ихьакІэхэу льытэныгьэ зыфэтшІыхэрэр!

Адыгэ шъуашэм и Мафэу 2023-рэ илъэсым Іоныгъом и 28-м пчыхьэм сыхьатыр 5.30м КъокІыпІэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэкІэ Къэралыгъо музеим и Темыр-Кавказ къутамэ щык ощтым шъухэлэжьэнэу шъукъетэгъэблагъэ. Мы мафэм лъэпкъ Іэпэщысэхэмрэ адыгэ шъуашэмрэ якъэгъэлъэгъонхэр щыІэщтых, концерт къатыщт, дизайнер ныбжыкІэхэм яюфшІагьэхэр къагьэльэгьощтых, викторинэ зэхащэщт. ЗышІоигьохэм адыгэ шъуашэ ащыгьмэ дэгъу.

Зэхэщэкіо купыр

Язэдэлэжьэныгъэ агъэпытэщт

(ИкІэух)

Іэр. Республикэм инвестициехэм ыкlи зекlоным алъэныкъокlэ анаlэ нахь къытырадзэнымкlи ащ бэ елъытыгъэр.

«Зэдэлэжьэныгъэм иамалэу щы Іэхэм защыгъэгъозэгъэнымк Іэ, Адыгэ Республикэм хабзэр щыгъэпытэгъэным тегъэпсыхьэгъэ шык Іэхэр гъэфедэгъэнхэмк Іэ тапэк Іи МВД-м зэдэлэжьэныгъэ дыти Іэным тифедэ хэлъ, — къы Іуагъ Къумп Іыл Мурат. — Социологие ушэтынхэм, къэралыгъо пшъэрылъ шъхьа Іэхэм ягъэцэк Іэнк Іэ ц Іыфхэм яеплъык Іэ гъзунэфыгъэным афытегъэпсыхьэгъэ Іофтхьабзэхэу

зэрахьэхэрэм як ізуххэм ягьэфедэн кьэралыгьо пшъэрыльхэм язэш іохынк із мэхьанэшхо яі. Ушэтынэу непэ тш іыхэрэм як ізуххэм тына із атетэу защыдгьэгьозэщт, ащ нэужым республикэм щыпсэухэрэм яфедэ зыхэль іофш ізнэу Министерствэм тыригъусэу зэш іотхыщтым зэхьок іыныгьэ гьэнэфагьэхэр фэтш іынхэм тыфэхьазыр».

Урысыем хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ и Министерствэ испециалистхэм тхьамафэм къыкloцl общественнэ-политикэ ыкlи экономикэ лъэныкъомкlэ мониторинг республикэм щызэхащэщт, оперативнэ лъэныкъомкlэ loфхэм язытет зыфэдэм

зыщагъэгъозэщт, полицием и и зэрэзэхэщагъэм цыфхэм еплъык у фыря зэрагъэш зэрагъэгъозэш т. Ащ пае республикэм зацагъэгъозэш т. Ащ пае республикэм зацагъэр шызы ыгъхэм, общественн организациехэм, дин конфессиехэм, къэбар жъугъэм иамалхэм ялык зэр и ук зарук зарук зарагъэш зарагъэш зэрагъэш зэрагъэш зарагъэш зарагъраш зарагъэш зарагъэш зарагъэш зарагъэш зарагъэш зарагъэш зарагъраш зарагъэш зарагъраш зарагъ

жьырэ джэуапхэр зэрытыщт тхьапэхэм защагъэгьозэщт, АР-м хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ и Министерствэ хэтхэми яшlэныгъэхэм зэрахагъэхъощтым телъытэгъэ егъэджэнхэр зэхащэщтых. Ушэтыным гухэлъ шъхьаlэу иlэр общественнэ институтхэмрэ хэбзэухъумэкlo къулыкъухэмрэ язэдэлэжьэныгъэ изытет гъзунэфыгъэныр, цlыфхэм республикэм хэгъэгу кloцl loфхэмкlэ икъулыкъухэм цыхьэу афашlырэм нахь зыкъыlэтынымкlэ игъоу алъэгъухэрэр алъыгъэlэсыгъэнхэр ары.

АР-м и Ліышъхьэ ипресс-къулыкъу *Сурэтхэр: М. Гордышов.*

ЯтІонэрэ Гупчэ къызэІуахыгъ

Льэпкь проектэу «Гьэсэныгьэм» ифедеральнэ проектэу «Цифровая образовательная среда» зыфиlорэм кьыдыхэльытагьэу гьэсэныгьэ зыщарагьэгьотырэ Гупчэ поселкэу Инэм дэт гурыт еджапlэу Советскэ Союзым и Лыхьужьэу А. Н. Березовоим ыцlэ зыхьырэм мы мафэхэм кьыщызэlуахыгь.

Цифрэм ылъэныкъокіз кізлэеджакіохэм шізныгъэ ягъэгъотыгъэныр, аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ технологиякізхэм нэіуасэ афэшіыгъэнхэр ары Гупчэм пшъэрылъэу иізр. Мы илъэс еджэгъум Гупчэм шізныгъэ зыщарагъэгъотынэу кізлэеджэкіо 200 фэдизмэ зарагъэтхыгъ. —КІэлэеджак Іохэр программированием имызакъоу ежь-ежьырэу проектхэр аш Іынхэм ык Іи ахэр зэрифэшъуашэу агъэфедэнхэм фагъасэх. Джырэ ныбжык Іэхэм программированием мэхьанэшхо раты. Ыпэк Іэ инджылызыбзэр зэрэзэрагъэш Іэщтым нахь пылъыгъэхэмэ, джы техникэм хэш Іык І фыря Іэным ыуж итых.

Ащ дакюу ящыюныгъэ гъогу зэрапхыщт сэнэхьатым икъыхэхынкю юпыюгъу тафэхъу, — къымуагъ Гупчэм ипащэу Барцо Рустам.

Федеральнэ субсидиехэм ыкІи республикэ бюджетым кънпупщыгьэ ахъщэмкІэ Гупчэр зэтырагьэпсыхьагь, шэпхьэшІухэм адиштэрэ Іэмэ-псымэхэр чІэтых.

Шъугу къэдгъэкlыжыын, 2021-рэ илъэсым Іоныгъом и 1-м мэфэкl шlыкlэм тетэу республикэм апэрэ IT-клуб къыщызэ-Іуахыгъагъ. Ащ щеджэрэ ныбжыыкlэхэм гъэхъэгъэшlухэр ашlых, яшlэныгъэхэм ахагъахъо.

Мы пшъэрылъхэр зэшІохыгъэнхэм Гупчэм ынаІэ тыригъэтыщт.

НыбжьыкІэхэм апай

Сочинение тхынымкІэ Урысые чемпионатэу «Своими словами» зыфиІорэр аублагь. Іофтхьабзэм изэхэщэнкІэ зишІуагьэ кьэзыгьакІохэрэм ащыщ Адыгэ кьэралыгьо университетыр.

ШІэныгъэхэмкІэ Урысые академиемрэ УФ-м наукэмрэ апшъэрэ гъэсэныгъэмрэкІэ и Министерствэрэ чемпионатым изэхэщэн кІэщакІо фэхъугъэх.

Я 8 — 11-рэ классхэм ащеджэрэ кlэлэеджакlохэр, искусствэм епхыгъэу гурыт сэнэхьат зэзыгъэгъотырэ студентхэр lофтхьабзэм хэлэжьэнхэ амал яl. Онлайн шlыкlэм тетэу яшlэныгъэхэр аушэтынхэ фае. Упчlэхэм джэуап тэрэзхэр къязытыжьыхэрэр чемпионатым иаужырэ уцугъо ихьащтых ыкlи хэушъхьафыкlыгъэ сочинение атхыщт. Лъэныкъо 15-м щыщэу анахь апэблагъэр ыкlи

ашІогьэшІэгьоныр пэшІорыгьэшьэу кІэлэеджакІохэм къыхахыщт.

Анахь сочинение дэгъу зытхыгъэхэм шухьафтынхэр аратыщтых ыкlи чемпионатым ипартнер хъугъэ апшъэрэ еджэпіз 14-мэ ачіэхьанхэмкіэ фэгъэкіотэнхэр

Урысые чемпионатэу «Своими словами» зыфиТорэр 2022-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу зэхащэ.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипресс-къулыкъу.

Сурэтыр: АКъУ.

Ветераным фэгушІуагъэх

Хэгьэгу зэошхом иветеранэу Александр Пономаревым мы мафэхэм ыныбжь ильэси 102-рэ хьугьэ. Урысыем и Следственнэ комитет и Следственнэ гьэlорышlaпlэу Адыгэ Республикэм щыlэм икъулыкъушlэхэр ветераным фэгушlуагьэх.

Тихэгъэгу мамырэу псэуным ыкlи ащ ирэхьатныгъэ къэухъумэгъэным зиlахьышхо хэлъ дзэкlоліым гущыlэ фабэхэр пигъохыгъэх ыкlи имэфэкlкіэ фэгушіуагъ Урысыем и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэlорышіапізу Адыгэ Республикэм щыіэм ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкіэрэ Василий Лариным.

Александр Пономаревыр 1921-рэ ильэсым Казахскэ ССР-м ит къалэу Петропавловскэ къыщыхъугъ. Одесскэ дзэ шъолъырым къулыкъур щихьызэ Хэгъэгу зэошхор къежьагъ. Партизан отрядым хэтэу тикъэралыгъошхо ишъхьафитыныгъэ фэбэнагъ, Белоруссием ыкlи Одессэ ащызэуагъ. 1943-рэ илъэсым

уlэгъэ хьылъэхэр къытыращэгъагъэх. ЛІыхъужъныгъэу зэрихьагъэм фэшl медалэу «За победу над Германией» зыфиlорэр къыфагъэшъошагъ. Заом ыуж Александр Василий ыкъом Курганинскэ кlэлэегъэджэ училищыр къыухыжьыгъ, тарихъымкlэ ыкlи обществознаниемкlэ ригъэджагъэх.

Ветераныр къыфэгушІогъэ пстэуми афэрэзагъ, офицерхэм тапэкІэ гъэхъэгъэшІухэр ашІынхэу, къулыкъур зэрифэшъуашэу ахьынэу афэлъэІуагъ.

Урысыем и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэюрышапю Адыгэ Республикэм щыюм ипресс-къулыкъу

Лъэпкъ проектхэр

Спорт Іэмэ-псымэхэр къащагъэх

Пьэпкъ проектэу «Гьэсэныгъ» зыфиюрэм къндыхэльнтагьэу теннис зыщешелэхэрэ столхэр, волейбол зэрешелэхэрэ егуаохэр ыки еджапелэм ящыкельэщт нэмыке спорт емэ-псымэхэр къэщэфыгьэнхэм епхыгъэ аукцион мы мафэхэм АР-м гъэсэныгъэмрэ шеныгъэмрэке и Министерства зэхищагъ.

Зэзэгъыныгъэм пэублэ осэ анахь инэу итыр сомэ мин 549-рэ.

Урысыем ишъолъыр зэфэшъхьафхэм ащыщэу ахэр къезыгъэоліэнхэ зылъэкіыщти 9 аукционым хэлэжьагъ. Чэчэн Республикэм щыщ предпринимателэу пэублэ уасэм процент 35-рэ къыщызгъэкіагъэм текіоныгъэр къыдихыгъ.

Монополием пэшlуекlорэ Федеральнэ къулыкъум ишъолъыр Гъэlорышlапlэ аукционыр хэбзэгъэуцугъэм тетэу кlуагъэмэ ыуплъэкlугъ. Зэрифэшъуашэу ар зэрэзэхащагъэр къыушыхьатыгъ.

Мыекъуапэ, Теуцожь, Джэджэ, Тэхъутэмыкъое районхэм арыт гурыт еджапіэхэм спорт іэмэ-псымэхэр афащагъэх.

Шъугу къэдгъэкlыжьын 2018-рэ илъэсым Урысые Федерацием и Президент кlэщакlо зыфэхъугъэ лъэпкъ проект 12 зэраштэгъагъэр, ахэр 2024-рэ илъэсым ыкlэ нэс агъэцэкlэщтых. Джащ фэдэу хэбзэгъэуцугъэм диштэу Іэмэ-псымэхэр ащэфыхэмэ монополием пэшlуекlорэ Федеральнэ къулыкъумыкlи ащ ишъолъыр къулыкъухэм ауплъэкlух.

Шъыхьэхэм япчъагъэ къалъытэжьы

Кавказ заповедникым щыпсэурэ шъыхьэ пчъагъэр зыфэдизыр илъэс къэс бжыхьэм къалъытэжьы. Заповедникым июфышюр мыгъэ лъытэжьын юфыр юныгъом и 25-м къыщегъэжьагъэу чъэпыогъум и 2-м нэс зэшуахыщт.

Заповедникым ипащэ научнэ ІофшІэнымкІэ игуадзэу Николай Ескиныр пэшІорыгъэшъэу цІыфхэм къяджагъ а тхьамафэм къыкІоцІ зызыгъэпсэфынэу къэкІуагъэхэр къыхахыгъэ лъагъохэм атемыкІынхэу, шъыхьэхэр амыгъэщтэнхэу.

Н. Ескиным къызэриlуагъэмкlэ, шъыхьэхэр анахь псэушъхьэ сакъхэу къушъхьэхэм ахэсхэм ащыщых. Ахэм цlыфыр километрэкlэ къыпэчыжьэми къашlэ, «цырхъ» макъэ къэlугъэми, кlэдэlукlых, ау цlыфыр къызалъэгъукlэ, лъатэхэзэ кlalэ.

— Лъытэжьынхэр едгъэжьагъэу цІыфхэм шъыхьэхэр къызагъащтэхэкІэ, япчъагъэ зыфэдизыр зэбгъэшІэныр къин мэхъу, ащ фэшъхьафэу ахэм зыхэсыгъэхэ чІыпІэр къабгынэу, лъыхьохэзэ нэмыкІхэр къыхахэу къыхэкІы, — къыІуагъ Н. Ескиным.

Джары заповедникым къэкlорэ хьакlэхэми, зекlохэми шъыхьэхэр амыгъэгумэкlынхэу макъэ зыкlарагъэlурэр.

Шъыхьэхэр сыдигъуи куп-купэу зэхэтхэу мэпсэух. Бжыхьэр къызысыкіэ шъыхьэхьухэр гъогыхэзэ зэджэжьыхэу рагъажьэ, Іэгъо-благъом итхэр зэкіэ илъэсым зэ къызщызэрэугъоихэрэ чіыпіэ хэгъэунэфыкіыгъэм къыращаліэх. Къыкіэлъыкіорэ илъэсым шъыхьэ щырхэр къакіэхьухьагъэхэу джыри къызэхэхьэх.

(Тикорр.).

Непэ — кІэлэпІум ыкІи кІэлэцІыкІу

«Heoypanukapp» кіалацівнкіухам шіў альэгьу

Ар Адыгэкъалэ загъэпсым апэ ашІыгъэгъэ кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм ащыщ. 1973-рэ

ильэсым ипчьэхэр кьызэ|уихыгьагьэх, мыгьэ ыныбжь ильэс шьэныкьо мэхьу.

Сабый мин пчъагъэмэ япlун-лэжьын зиlахьышlу хэзылъхьэгъэ Іыгъыпlэм тыщыlагъ. Лъэхъаным къыздихьыгъэ шапхъэхэм ар апэчыжьэ хъугъэ, кlэу ашlыгъэхэм къадыхэлъытагъэхэм ащыщыбэхэр иlэхэп, итеплъэкlи къалэм димыштэжьэу пlон плъэкlыщт, ау сабыимкlэ анахь шъхьаlэр щагъэцакlэ — шlулъэгъуныгъэмрэ фэбагъэмрэ гъунэ ямыlэу кlэлэцlыкlухэм апагъохы. Ары «мы Іыгъыпlэр жъы хъугъэшъ сисабый сщэщтэп» зыlон ны-тыхэм къызкlахэмыкlырэр, кlэлэцlыкlухэр ягуапэу къызкlакlохэрэр.

«Чебурашкэм» непэ нэбгыри 136-рэ чlэс. Илъэс шъэныкъо фэдизкlэ узэкlэlэбэжьмэ къызызэlуахым нэбгыри 110-м телъытэгъагъ.

— Нэбгыри 180-рэ чІэсэуи къы-хэкІыгъ, — къыІуагъ гъэсэны-гъэм иучреждение ипащэу ЛІыхэсэ Оксанэ. — КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм кІонэу зищыкІагъэу чэзыум хэтыр нахь макІэ шІыгъэным республикэр лъэшэу зэрэпыльым ишІуагъэкІэ ІыгъыпІакІэхэр къалэм иІэ хъугъэх, мыщ чІэсыри нахь макІэ хъугъэ.

Ліыхэсэ Оксанэ тызэрэщигьэгьозагьэмкіэ, ахэм ащыщыбэхэр Адыгэ Хасэм къаритыгьэх. Ежь кіэлэпіухэм къаугьо-игьэхэри, аіэкіэ ашіыгьэхэри, гущыіэм пае, урысыбзэкіэ тхыгьэ мэфэпчьыр адыгабзэкіэ зэрадзэкіыжьи къыхарагьэутыжьыгь. Адыгабзэр арагьэшіэным пае егьэджэн тхыльэу агьэфедэхэрэр къэлэ администрацием гьэсэныгьэмкіэ и Гъэlорышіапіэ къаlэкіегьахьэх.

Пкъыгъоу «ямузей» ціыкіу щызэхаугьоягьэхэм ямэхьанэ, адыгэхэм ахэр зэрагъэфедэщтыгьэхэр, непэ зыкіыщымыізжьхэр кіэлэціыкіухэм къафаіуатэ.

— «Щыгъыжъый» зыцІэ программэу илъэси 3-7 зыныбжь кІэлэцІыкІухэм адыгабзэ ягъэшІэгъэным фытегъэпсыхьагъэмкІэ Іоф тэшІэ, — къыІуагъ ІыгъыпІэм икІэлэпІу шъхьаІэу Марина Журавко. — Тхьамафэм зэ адыгэбзэ десэхэр ащызэхэщэ-

гъэнхэу ащ къыдэлъытагъ. Ащ нэмыкІэуи адыгабзэм имафэхэр тэр-тэрэу зэхэтэщэх. Джащыгъум анахь цІыкІужъыехэр зыщаГыгъ купхэу «ясельнэ» зыфатГохэрэм къащегъэжьагъу, еджапІэм фагъэхьазыррэ нахьыжъхэр зэрысхэм анэсыжьэу, зэкІэми адыгабзэкІэ кІэлэпІухэр ащыдэгущыІэх.

Шъыпкъэ, тызырагъэблэгъэгъэ группэм ит кlэлэпlухэу Мамыекъо Сусаннэрэ Гъонэжьыкъо Саидэрэ кlэлэцlыкlухэм адыгабзэкlэ адэгущыlэх, зэкlэри дэгъу дэдэу рымыгущыlэрэми, къызэрагурыlорэр къахэщэу араlуагъэр агъэцакlэ, джэуап адыгабзэкlэ къэзытыжьыхэрэри ахэтых.

— Унагьом адыгабзэк э щыдэгущы эхэу, къагьэгущы эным нытыхэр ыуж итхэмэ, сабыим мыщ щедгьаш эрэр къин къыщыхъужьырэп, — кънта I уагъ к элэп I ухэм. — Зыпарэк I и рымыгущы I агъэхэм нахь ш эгъуае афэхъу, ащ фэдэ сабыйхэм нахьыбэу I оф адэтэш Iэ.

ЛІыхэсэ Оксанэ къызэрэхигъэщыгъэмкіэ, кіэлэціыкіухэм яныдэлъфыбзэ агу етыгъэу арагъэшіэным ны-тыхэр зэрэпылъхэр ягуап. Нэмыкі лъэпкъхэм къахэкіыгъэхэм янэ-ятэхэми адыгабзэр ясабыйхэм зэрарагъашіэрэм пэуцухэрэп. Ары пакіошъ, «адыгэхэм тахэс, абзэ тикіалэхэм ашіэмэ лые хъущтэп» нахыбэхэм alo.

Мы Іыгъыпіэр кіэлэціыкіухэми, нытыхэми шіу зэралъэгъурэм ари изы шыхьат. Имыныдэлъфыбзэ исабый ышіэмэ зышіоигъуабэхэм непэ уарихьыліэрэп. Ащ кіэлэпіу сэнэхьатыр иіофшіэн закъоу щымытэу, ар щыіэкіэпсэукіэ зыфэхъугъэ бзылъфыгъэхэм яшіушіэгъэшхоу щыт.

Щагу зэгъэфэгъэ цlыкloy къэгъагъэр зыдизым къыщытпэгъокlыгъэ кlэлэцlыкlyхэм адыгабзэкlэ «шъукъеблагъ» къытаlyагъ. Зэхэугуфыкlыгъэу, зэдырагъаштэу, хэмыукъохэу а гущыlэр къаlyагъ. Адыгэ лъэпкъ шъуашэм хэхьэрэ пэlо цlыкlухэр пшъэшъэжъыехэм ашъхьэхэм атесыгъэх, кlэко фыжь цlыкly шъэожъыем теубгъогъагъ. Нэбгырэ цlыкlуиплым язырэр урыс пшъэшъэжъый, зыр таджик унагъо къикlыгъ. Ахэми адыгабзэр къадэхъугъэм фэдэу шlуфэс къырытахыгъ.

Нэужым а урыс пшъэшъэжъые цыкlур, Мила Зайцева къызэрэтаlуагъэмкlэ, адыгабзэкlэ усэм къытфеджагъ. Таджик унагъо къикlыгъэ пшъэшъэ цlыкloy ахэтыгъэми, Бибиосия Мансурзода ыцlэр, адыгабзэр дэгъоу зэрэзэригъэшlагъэр къырыгущыlи нафэ къытфишlыгъ.

Ныдэлъфыбзэр сабыим егъэшlэгъэныр унагъом къыщежьэу нахьыбэхэм alo. Ар шъыпкъэ. Кlэлэцlыкlум къызыхъугъэм къыщыублагъэу иныдэлъфыбзэ зэхихэу, ащкіэ дэгущыіэхэмэ, ар къызэрэіэкіэхьащтым іо хэлъэп. Арэу щытми, унэ закъом щыдэгущыіэхэу, урамым тетми, кіэлэціыкіу Іыгъыпіэм щыіэми, еджапіэм чіэсыми ар зэхимыхымэ, іэкіэзыжьыщт. Ары кіэлэціыкіу Іыгъыпіэхэм адыгабзэр ащарагъэшіэным республикэм ынаіэ лъэшэу зэрэтетым ушъхьагъу шъхьаіэ фэхъугъэр.

КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм ипащэ къызэрэтиІуагъэмкІэ, илъэситІукІэ узэкІзІэбэжьмэ адыгэ лъэпкъ культурэм, шэнзекІуакІэхэм, хабзэхэм афэгъэхьыгъэу чІыпІэхэр купхэм ащагъэпсыгъ. Ащ фэдэ «музей» цІыкІоу къытагъэлъэгъугъэм чыжьэу узэкІзІэбэжьмэ адыгэхэм унагъом щагъэфедэщтыгъэу, непэ зыпарэкІи къамыштэжьыхэрэр, гущыІэм пае, Іэнэ лъэкъуищыр, тхъу нахьыпэкІз зэреощтыгъэхэр, тхъууалъэ зэреджэщтыгъэхэр, пІуаблэр, нэмыкІхэр хэлъых.

ІыгьыпІэхэм Іоф ащызышІэхэрэм я Маф

YXXXX150 3151XXIIII150T3 p3

COHOXIDAT

– КІэлэпІу сэнэхьатыр щэІагъи, кІуачІи зищыкІэгьэ ІофшІэн, сабыйхэр шІу пльэгьунхэ, ны гукІэгъу, ныбджэгъу хьалэл уафэхъушъун фае, — eIo «Чебурашкэм» икІэлэпІоу Гъонэжьыкъо Саидэ.

Илъэс 14 хъугъэу мы ІыгъыпІэм ар щэлажьэ. Урысые зэнэкъокъоу «НыдэлъфыбзэмкІэ ыкІи литературэмкІэ кІэлэегъэджэ анахь дэгъу» зыфиlорэм

хэлажьи, егъэджэн программэр ныдэлъфыбзэкІэ зыгъэцэкІэрэ еденоІтк є імехуІпелеїх чІыпІэр къызэрихьыгьэр ары зыlудгьэкlэным ушъхьагъу фэхъугъэр.

Саидэ къызэрэтфиІотагъэмкІэ, джыри цІыкіугъэ кіэлэегъаджэ хъунэу ыгу зыреубытэм. АщкІэ щысэтехыпІэ фэхъугьэхэр ятэжърэ янэжърэ. Ятэжъэу ЦІыкІу Алый къуаджэу Бжыхьэкъоежъым дэт гурыт еджапІэм илъэсипшІ пчъагъэрэ щылэжьагъ. Апэ тарихъымкІэ кІэлэегъэджагь, етІанэ еджапІэм ипащэ игуадзэщтыгъ, нэужым илъэсыбэрэ ипэщагъ. Янэжъэу

ЦІыкІу Хьалимэт пэублэ классхэр ригьаджэщтыгъэх. Ахэм адэжь зыкlокlэ, Іофэу ашІэрэр шІу зэралъэгъурэм, гухахъо зэрэхагъуатэрэм, рыгушхохэу къызэрэтегущыІэхэрэм ехъопсагъэу къэкІожьыщтыгъ. Ежьыри аущтэу Іоф ышІэнэу

Къызщыхъугъэ Адыгэкъалэ иеджапІэ къызеухым, зыкІэхъопсырэ сэнэхьатыр Адыгэ къэралыгъо университетым илъэпкъ факультет щызэригъэгъотыгъ. Ар къыухи къызегъэзэжьым, джы зычІэт кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм иІофшІэн щыригъэжьагъ.

СыдигьокІи сызыфаещтыгъэр мыщ фэдэу кІэлэцІыкІухэм сахэтынэу ары. ІыгъыпІэм ІофшІэпІэ чІыпІэ иІэу зызэхэсэхым сыгуІэзэ сыкъэкІогъагъ. Зы такъикъи сырыкІэгьожьэу хъугьэп. Сянэжърэ сятэжърэ яІофшІэн шІу зэральэгьущтыгьэм къыщымыкІэу сэри сызыпыльыр сикІас, — **eIo Саидэ.**

ЗэрэкІэлэпІум имызакьоу адыгабзэмкІи ригъэджэнхэу исэнэхьат фитыныгъэ къыреты. Ащ фэшІ адыгабзэр ащызэрагъэшІэнэу купхэр ІыгъыпІэм щагъэпсын фаеу зэхъум, ежь зыхэтыр къыхахыгьагь. Непэ ІыгъыпІэм икупхэм зэкІэми адыгабзэр ащарагъашІэ.

КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм чІэс сабый цІыкІу дэдэхэм адыгабзэр ябгъэшІэным къинэу хэлъымкІэ теупчІыгь.

— Зыпари сэркІэ къин хэлъэп, къы Іуагъ ащ. — ИцІык Іугьом дебгъажьэмэ, нахь къэубытыгьошІу фэхьущт сабыим. Ау мафэ къэс уемызэщэу Іоф адэпшІэн фае. ЕтІани, тиІоф къэзыгъэпсынкІэрэр ны-тыхэм ясабыйхэм адыгабзэр зэрэзэрагъашІэрэр гуапэ зэращыхъурэр ары.

Саидэ купэу зыхэтым нэбгырэ 32-рэ ис, зэкІ пІоми хъунэу, адыгабзэр къагурэю, нахыбэр рэгущыю. Ары пакюшъ, нэмыкі лъэпкъхэм къахэкіыгъэ кіэлэціыкіухэм дэгьоу зышіэхэрэр ахэтых. Ежь къызэрэтиІуагъэмкІэ, зэнэкъокъоу зигугъу къэтшІыгъэм къыдыхэлъытагъэу апэ Адыгэкъалэ икІэлэегъаджэхэмрэ икІэлэпІухэмрэ анахь дэгьоу ныдэлъфыбзэр язгъашІэрэр къызагъэлъагъом, урыс пшъэшъэжъые цІыкІоу ыпэкІэ зигугъу къэтшІыгъэгъэ Мила Зайцевар игъусагъ. Ащ адыгабзэкІэ «физкульт-минуткэ» къафигъэлъэгъуагъ. ЗэкІэми зэрагъэшІэгъуагъэм рыгушхоу ар Саидэ къеІотэжьы.

«Сэнэхьатэу къыхихыгьэр къыдэхъугь» зыфаюхэрэм ар ащыщ. ШІу ылъэгъурэ иІофшіапіэм игуапэу къэкіо, къинэу хэлъыр ыпэ ригъэшъэу ыгу ыгъэк одырэп, нэшІо-гушІо зэпыт, шъабэу, дахэу кІэлэціыкіухэм адэгущыіэ, егъэдэюшъух, шІульэгьоу афыриІэмкІэ адэгощэшьу. КІэлэцІыкІухэми ар къыратыжьы, нытыхэри лъэшэу къыфэразэх. КІэлэпІоу иуахътэ инахьыбэр сабыйхэм атезыгъэкІуадэрэмкІэ ары анахь шъхьаІэр.

- Сабыйхэм уахэтыныр псынкІэп, ау ахэм тхьагьэпцІыгъэ хэмылъэу, агу ихыгъэу ягушІуагьуи ягукьауи къызэрэздагощырэм, тыгъэм фэдэу анэгу цІыкІухэр къызэрэнэфырэм кІуачІэ къысеты, сегьэгушхо, сыгу щиз схегьахьо, — eIo ащ.

ШІу ылъэгъурэ Іофэу ыгъэцакІэрэм имафэ пай тыфэгушІо, Саидэ. Псауныгъэ пытэ иІэу, гъэхъагъэхэмкІэ иІофшІэн лъигъэкІотэнэу тыфэлъаІо!

НэшІо-гушІо зэпытэу, шъабэу, дахэу гущыІ у цІыф хьалэл, гушІубзью зэкІэри зыІэпызышэхэрэм ар ашыш. Тиегьэджакіу ыкіи тигъэсакіу. Тэ кіэлэпіу ныбжыык ар тиапэрэ к элэегъаджэм фэд, гьогу занкІэ тырищэным, исэнэхьат хэшІыкІ ин фызиІэ гъэсакІо тишІыным кІуачІзу иІзр зэкІз хелъхьз, щысэтехыпіэшхоу тиі.

Ася Аслановна тызэреджэрэр. Ар кІэлэегьэджэ ныбжыкІэхэр зыгьэпсыхэрэ инженер. Мафэ къэс гъоткІо-гъуаткІоу, цэрыцэу кІэлэпІу ныбжыыкІэм хэльын фаер емызэщэу къытхелъхьэ. Ипшъэрылъец желек инфинерования и поряд не поряд ныгъэ куу зиІэ пащэу щыт. КІэлэпІухэм,

«Пик элэегьадж ыки

THIT BE CARLY >>>

КІэлэпІум и Мафэу непэ Урысыем щыхагьэунэфыкІырэм игугьу къэтшІымэ тшІоигьу Тэхъутэмыкьое районым ит поселкэу Инэм икlэлэцlыкly lыгыпlэу «Нэфсэт» зыфиlоу тэ зэкІэми тызщылажьэрэм ипащэу СултІан Асе.

ным екІолІэкІэ гьэнэфагьэ къызэрэфигъотырэмкІэ ар сыдигьокІи иІофшІэгъухэм къахэшы.

Асе зыlутыр lэнэтlэ къодыеу щымытэу, ар ищыІэныгъ. КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм хэхъоныгъэхэр ышІынхэм, сабыйхэмкІэ Іэрыфэгьоу щытыным, Іоф щызышІэхэрэм Іофшіэкіэ амал тэрэзхэр щыряіэнхэм, ны-тыхэм гумэк ямы іэу, цыхьэ къытфашІызэ ясабыйхэр къытфагьэнэнхэм чэщи мафи ыуж ит. ИІофшІэн хэшІыкІышхо фызиІэ пащ. Нэбгырэ пэпчъ екіоліэкіэ гъэнэфагъэ къытфигъотын елъэкІы, цІыфым сэнаущыгъэу хэлъым гу лъетэ, ар ыгъэфедэжьынымкІэ Іэпы-Іэгъу фэхъу.

ІыгьыпІэм ар ибысымгощэшІу, изытет ымышІзу къогъупэ иІэп, Іофыгъоу къэхъурэм щыгьуаз, щыкІагьэхэр елъэгъу, ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм пай кlyaчlи, уахъти, хэкІыпІи къегьоты. ЗыгорэкІэ Іоф зыиІэн щымыІзу хъугъэмэ, ар хэт ычІыпІи

кІэлэцІыкІухэм, ны-тыхэм Іоф адэшІэгъэ- иуцощт, медсестра ІофшІэным зыфигъазэуи мэхъу, завхозэуи къыхэкІыгъ, кІэлэпІум ычІыпІэ кІуагьэуи къэтэшІэжьы.

СыдигьокІи къыдготэу тшІэрэр къыддешІэ, щагур къыддигъэкъэбзэщт, къэгъагъэхэр къыддигъэтІысхьащтых, кІэлэцІыкІухэр зыщытІыгьхэ группэхэм гьэцэкІэжьынхэр ятшІылІэхэми, къахэлажьэ. Зыщыкъин чІыпІэм, Іэфыгьо къызщыхъу-

ЕтІани, Асе нэмыкіхэм зыкъахигъэщыныр, захиІэтыкІыныр зимыкІэсэ цІыфхэм ащыщ, ІофшІэкІошху, исэнэхьат фэшъыпкъ. ЦІыкІуи ини зэкІэми шъхьэкІэфэныгъэ афыриІэу адэгущыІэ, зыІэпищэнхэ елъэкІы, уедэІугъэ зэпыткІи уезэщырэп. Тэ кІэлэпІу ныбжьыкІэхэм ащ фэдэ тыхъунэу тыфай.

«Сыд шъуикъэбар?» ыІоу къэупчІагьэмэ, ар сыдми къыГуагъэу щымытэу ыгу къыдеlэу нэбгырэ пэпчъ тикъэбар егъэгумэкІы. Тэ тизакъоп, хэткІи арэущтэу щыт. СыдигъокІи къыодэІушъущт, угу

ціыкіумэ къыдищэежьыщт, къыуиюн гущыІэ фабэ къыгъотышъущт, иамалым тетэу ишІуагьэ къыуигьэкІыщт, упчІэжьэгъу къыпфэхъущт. Сыд фэдэ чІыпІэ уифагьэми укъызэхишІыкІыщт, угурыІощт.

ИІофшІэгъу мафэ кІэлэцІыкІу купхэр къыкІухьанхэмкІэ регъажьэ. Зыпари къымыгъанэу зэкІэми ачІэхьэ, непэ нытыхэм ІыгьыпІэм къащагьэр е къамыщагьэр, ар къызкlамыщагьэр, сымэджагьэу къэмык ощтыгъэу къыдащыжьыгъэр зэрегьашІэ, пчэдыжьышхэр зыгьэхьазырыхэрэми ахэлъадэ, аупщэрыхьагъэр еуплъэкіу, етіанэ нэмыкі Іофэу иіэхэм ауж ехьэ. Непэ зытІо-зыщэ сабыйхэм ахэмыхьэу къызэрэхэкІырэр мэкІэ дэд. Зы чып емоги аштыр аригомэ игофедетыстые уедеф естыхуиш ша неш пащэхэм ащыщэп. ІыгьыпІэм сабыеу чІэс пэпчъ ыцІи ылъэкъуацІи ешІэ, унагьоу къызэрыкІыгъэм ишыІакІи шыгъуаз.

Асе фэдэ пащэ кіэмыхъопсырэ щыіэп тІоми хэукъоныгъэ хъуштэп. Арышъ. тырэгушхо ар тинасып къызэрихьыгъэм. ШІ тэлъэгъу, тыфэраз, Тисэнэхьат мэфэкІкІэ тыфэгушІо, гухэлъэу иІэр зэкІэ къыдэхъунэу тыфэлъаю!

КІэлэцІыкІу ІыгъыпІэу «Нэфсэт» зыфиюрэм июфышюхэр.

Я 4 — 5-рэ нэкіубгъохэр зыгъэхьазырыгъэр ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр: Іэшъынэ Аслъан, кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэу «Нэфсэтым» ихъар-

OBUMEXIME SILLY

DX 9 DX 5 0

Мыекьопэ кьэлэ администрацием и Щытхьу пхьэмбгьу лэжьэкІо пэрытхэу гъэхъэгъэ инхэр зышlыгъэхэм ясурэтхэр къыпальэх, ильэс къэс ахэр зэблахъух. Ар къалэм имэфэк Гипэгьок І эу агъэк І эжьы. Мы илъэсым нэбгырэ 12-у кыйхахыгьэхэм Даур Марет Хьасанбый ыпхьур ахэт. ческэ купхэм сабыйхэр ягъусэу тельных организаций по реали-Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэзации комплексного подхода к

рэрагьэкІокІыхэрэм дырегьаштэ, ищык агъэмэ иш Іуагъэ аре-

БзэшІэныгъэм дэлажьэх

КъэІогъэн фаер я 14-рэ кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм бэшІагъэу адыгабзэр сабыйхэм зэрэщарагъашІэрэр ары. Адыгабзэм изэгъэшІэн фэгъэхьыгъэ проектым хэлажьэх, Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ иунашъоу «Об утверждении перечня дошкольных образовасохранению и изучению родного (адыгейского) языка» зыфиюрэм къыдыхэлъытэгъэ Іофыгъохэм адэлажьэх.

Марет ыгу къеоу къыІуагъ тилъэпкъэгъу кІэлэцІыкІухэм адыгабзэр амышіэу кіэлэціыкіу ІыгъыпІэм къызэращэхэрэр. Ахэм янэ-ятэхэр «адыгабзэр ежъугъаші» аіозэ мэлъаіох, ау унагьом ныдэльфыбзэкІэ шымыгущыІэхэ зыхъукІэ, сабыим ар ебгъэшІэжьыныр къин мэхъу.

– Ясабыигъо къыщегъэжьагъэу яуни кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэхэми адыгабзэр щызэхахэу щытыгъэмэ ары ахэр нахь псынкІэу къызыгу-Mapem.

Адыгэ шъуашэр, щыгъынхэр, хьакъу-шыкъоу лъэпкъым ыгъэфедэщтыгьэхэр, нэмык! пкъыгьохэр къызыщагъэлъэгьорэ этнографическэ чыпіи кіэлэціыкіу ІыгьыпІэм хэт. Марет къызэриІуагъэмкіэ, кіэлэціыкіухэм бзэр зэрарагьэшІэщтым кІэлэпІухэр зэпымыоу дэлажьэх. Пчэдыжьрэ сабый цІыкІухэм адыгабзэкІэ сэлам къахы, чаащыжьыхэ зыхъукіэ «хъяркіэ» alo. Адыгабзэкіэ тхыгъэ усэ цІыкІухэр зэрагъашІэх.

Хьисапыр, сурэтшІыныр, тыкъэзыуцухьэрэ дунаим изытет зэрагъашІэ зыхъукІэ адыгабзэкІи урысыбзэкІи адэгущыІэх, гущыІэхэм къарыкІырэр агурагъаІо, арагъашІэ.

Сабыйхэр зыпІухэрэри зыгьасэхэрэри зэкІэ адыгэ бзылъфыгъэх, ащи бзэм изэгъэшІэнкІэ мэхьанэшхо иІ. Ащ дакІоу кІэлэцІыкІухэм ящыкІагъэр зэкІэ арагъэгъоты, шхапІэхэр, джэгупІэхэр, зыщычъыехэрэ унэхэр, коридорхэр къабзэх, гуІэтыпІэх.

— Мыхъурэр къэсльэгъуныр ыкІи къэсІоныр ары сипшъэрылъыр. Зэрэхъущтым тызэдегупшысэ, хэкІыпІэхэр къэтэгьотых, — еІо кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэм ипащэ.

Марет илъэс 25-м къехъугъ Іоф зишІэрэр, сабыйхэм ягъэсэныгъэ-пІуныгъэ зыдэлажьэрэр. Зыфэгъэзэгъэ лъэныкъор зэрифэшъуашэу зэригъэцакІэрэм къыхэкІэу илъэс зэкІэлъыкІохэм Мыекъопэ къэлэ администрацием, Адыгэ республикэ кІэлэціыкіу тхылъеджапіэм, къэлэ администрацием гъэсэныгъэмкІэ и Комитет, шІэныгъэхэм зыщахагъахъорэ Адыгэ республикэ институтым, нэмыкІхэм щытхъу тхылъхэр, сертификатхэр къыратыгъэх. Адыгабзэм икъызэтегъэнэн, ащ фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэу Адыгеим щырекІокІыхэрэм чанэу зэрахэлажьэрэм апае Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ пчъагъэрэ хигъэунэфыкІыгъ. 2020-рэ илъэсым УФ-м гъэсэныгъэмкІэ и Министерствэ бгъэхалъхьэу «Урысые Федерацием пјуныгъэмрэ просвещениемрэкІэ иІофышІэ гъэ-

шІvагъ» зыфиІорэр ащ къыфигъэшъошагъ.

Іофшіэкіо пэрытхэр ары обществэм зыцІэ къыриІохэрэр. Марет къыгъэшІагъэм нахьыбэр сабый цыкіухэм япіуныгъэрэ ягъэсэныгъэрэ апигьохыгь, ащкІэ щытхъур къылэжьыгь.

ЦІыфышІу, гъогу занкІэ тет, иІоф егъэцакІэ, къорэлъф-пхъорэлъфхэм яжэ, насыпышІоу зелъытэжьы.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ. Сурэтхэр авторым иех.

Марет я 14-рэ кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэм ипащ, лэжьэкІо унэу нэбгырэ 50-м ехъу зыхэтыр зэрещэ, ахэм сабый цІыкІухэр апіух, агъасэх. Ежьыр исэнэхьаткІэ кІэлэегъадж, сабыйхэр шІу елъэгъух.

УблэпІэ классхэм ащеджэрэ кІэлэцІыкІухэр ригъэджэнхэу фэягъ. Мыекъуапэ дэт кІэлэегъэджэ училищыр, нэужым Адыгэ къэралыгьо университетыр къыухыгъэх, ау ІофшІэныр Хьатыгъужъыкъое кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм щыригъэжьэнэу хъугъэ, унагьо зехьэм ыуж Пщыжъхьаблэ дэт еджапіэм Іоф щишіагь, ишъхьэгъусэрэ ежьыррэ сабыитly зэдапІугъ.

Марет сабыибэ зэрыс лэжьэкІо унагъом къихъухьагъ, адыгэ шэн-хабзэхэм атетэу ахэр апіугъэх, шъхьэкіэфэныгъэрэ гуфэбэныгъэрэ ахэлъэу къэтэджыгьэх.

ЯтІонэрэу кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм Іоф щишІэнэу зыхъугъэр исабыйхэм еджапІэр дэгъу дэдэу къаухи, ушэтынхэр арамыгъэтэу апшъэрэ еджапіэхэм зачіахьэхэр ары. Ахэм яшІоигъокІэ къалэм къэкІожьыгъэх. Унагъом исхэм зэкіэм Іоф ашіэ, зэгурэіох, зэфэсакъыжьых.

Марет я 9-рэ кІэлэцІыкІу Іыгьыпіэм Іухьагьэу Іоф ышіэзэ, нэмык гъэсэныгъэм иучреждение пащэ фашІыгъагъ. Іоф зыдишІагьэхэр джы къызнэсыгьэм щыгъупшэхэрэп, игуапэу ыгу къэкІыжьых. ІофшІэным хэшІыкІ у фыриІэр, коллективым зэрэфыщытым ыкІи зэрызэрищэрэм уасэ къыфашІи, я 14-рэ къэлэ кіэлэціыкіу іыгъыпіэм агъэкІуагъэу Марет Іоф зыщишІэрэр илъэсибл хъугъэ.

– Коллектив дэгъу сызыхэхьагьэр, льэбэкьоу

сшІыгъэм сырыкІэгьожьэу къыхэкІыгъэп. Ау сыкъыздикІыгъэм ельытыгьэмэ, нахь Іофыбэ тиІ. Мы льэхъаным кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм куп 12 щызэхэщагь, ахэм сабый 20 — 28-рэ фэдиз арыс, зэкІэмкІи нэбгырэ 500-м ехъу къытфащэ, eIo Mapem. —

СиІофшІэгьухэр къыскъоуцуагъэх, ащкІэ ахэм сафэраз. КІэлэцІыкІухэр шІу альэгьух, япшъэрылъхэр дэгьоу агъэцакІэ, тызэгурэІо. Марет бзылъфыгъэ чан, твор-

БзэджэшІагьэ зэрихьагьэу егуцафэх

БзэджашІэхэм пшъэдэкІыжь зыщарагъэхьырэ колонием ипащэ игуадзэу щытыгъэм ылъэныкъокІэ Урысыем и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэlорышlaпlэу Адыгэ Республикэм щыlэм уголовнэ Іоф къызэІуихыгъ. ГъэпцІагъэ зыхэлъ бзэджэшІагъэ зэрихьагъэу ащ егуцафэх.

икъулыкъу и ГъэІорышІапІэу

Урысыем щынэгьончьэнымкіэ Адыгеимкіэ и Гъэіорышіапіэрэ аугъоигъэ материалхэм уголов-Адыгеим щы і эмрэ ФСИН-м нэ Іофыр къак і эльык і уагъ.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкІэ, 2023-рэ илъэсым жъоныгъуакІэм хьапс зытыралъхьагъэхэм ащыщым ыпшъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ колонием ипащэ игуадзэ лъэlукІэ зыкъыфигъэзагъ. Иуахътэ къэмысыгъэу хьапсым къыдагъэк ыжьыным фэшІ ищыкІэгьэ тхьапэхэм ягъэхьазырынкІэ ІэпыІэгъу къыфэхъунэу ар елъэІугь. БзэджэшІагъэ зезыхьагъэу зэгуцафэхэрэр ащ къезэгъыгъ, ау ахъщэ ищыкІагъэу гуригъэІуагъ. Ау ыІуагьэр зэримыгьэцэкІэжьыщтыр ащ ышІэщтыгъ. Хьапсым дэсым пащэм ибанк счет ахъщэр фыригъэхьагъ, ар мыдрэм зэрэфаеу ыгъэфедагъ.

Джырэ уахътэм уголовнэ Іофым изэхэфын следствием

Урысые криминологическэ Accoquaquey А.И. Долговам ыцІэ зыхьырэм ишъолъыр къутамэ Адыгеим щагъэпсыгъ.

Шъолъыр къутамэм ипащэу агъэнэфагъэр юридическэ шІэныгьэхэмкІэ докторэу, доцентэу, Адыгэ къэра-

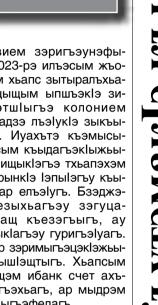
лыгьо университетым правэмкІэ и Институт ихэушъхьафыкІыгьэ кафедрэ ипрофессорэу Бэщыкъо Зарем. Джащ фэдэу шъолъыр къутамэм хэхьагъэх мы кафедрэм икІэлэегъаджэхэр.

— Шъолъыр къутамэм хэтхэм тызэрэугьоинэу тэгъэнафэ, юфтхьабзэу зэхэтщэщтхэм яплан зэхэдгьэуцощт. Ушэтынхэр, конференциехэр, бзэджэш агьэхэм апэш lyeк Іогьэным афэгьэхьыгьэ зигьо Іофыгьохэр зэхэтфыщтых, ащ общественностыр къыхэдгъэлэжьэщт, шІэныгъэхэмкІэ тызэдэгощэщт. Ащ нэмыкІэу хабзэм ыкІи хьыкум къулыкъушІэхэм зэзэгъыныгъэ адэтшІызэ Іоф адэтшІэшт. тиюфшіэн шіуагьэ къытыным тыпыльыщт, — къыіуагь Бэщыкъо Заремэ.

Урысые криминологическэ Ассоциациеу А.И. Долговам ыцІэ зыхьырэр 1991-рэ илъэсым зэхащагъ. ДжырэкІэ нэбгырэ 1300-рэ фэдиз ащ зэрепхы. Урысые Федерацием исубъекти 5-мэ Ассоциацием икъутамэхэр ащагъэпсыгъэх.

БзэджэшІагьэхэм апэшІуекІогьэным фэгьэхьыгьэ шІэныгъэхэр гъэфедэгъэнхэр, зягъэушъомбгъугъэныр, гъэцэкlэгъэнхэр ары ащ пшъэрылъ шъхьаlэу зыфигъэуцужьыхэрэр.

> Адыгэ къэралыгьо университетым ипресс-къулыкъу.

лъегъэкІуатэ.

ПсынкІ у агъзунэфыгъзх

Урысыем и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэГорышГапГэу Адыгэ Республикэм щыІэм къалэу МыекъуапэкІэ иследственнэ отдел къыугъоигъэ ІэубытыпІэхэр хьыкумым икъунхэу ылъытагъ бзэджашІэхэм ягъэмысэнкІэ.

Нафэ къызэрэхъугъэмкІэ, Гурыт Азием икъэралыгъохэм ащыщ горэм къикІыгъэ хъулъфыгъи 4-мэ хъункІэн, укІын гухэлъ яІзу ІэкІыб къэрал къикІыгъэ хъулъфыгъэмрэ бзылъфыгъэмрэ зэрякІугьэхэм ыкІи ягухэль бзаджэ зэрагьэцэкІагъэм пае Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 105-рэ статья ия 2-рэ Іахь (цІыф уукІыныр) ыкІи ия 162рэ статья ия 4-рэ Іахь (пхъункІэныр) яІэубытыпІэу мысэкІэ ахэр хьыкумым ылъытагъэх.

2021-рэ илъэсым бэдзэогъум, следствиемрэ хьыкумымрэ зэрагъэунэфыгъэмкІэ, Гурыт Азием икъэралыгъохэм ащыщ горэм къикІыхи хъулъфыгъи 4

Мыекъопэ районым ит псэупІэу Подгорнэм къэкІогъагъэх фермер хъызмэтшІапІэу ІэкІыб къэрал гражданинхэу щыт зэшъхьэгъусэ нэбгыритІур зыщыпсэущтыгъэм. ІункІыбзэр Іуатхъи, бзэджашІэхэр унэм ихьагьэх. Зэшъхьэгьусэхэм шъэжъыер атыращаезэ агъащтэхи, аlэхэр апхыгъэх, ащ нэужым абгъи, аныби ахэпыджэхэзэ утыныбэ арахыгъ. А чыпіэм ахэм апсэ щыхэкіыгь. Ягухэлъ игъэцэкІэн ащ нэужым фежьагъэх: ахъщи, пкъыгъо лъэпІэ зэфэшъхьафхэри — пстэумкlи сомэ миллиони 3-рэ мин 927-рэ фэдиз зытефэщт мылъкур рахи, загъэбылъыжьыгъ.

Следовательхэм зэрагьэүнэфыгьэмкІэ,

псэупІэу Подгорнэм пэблагъэу губгъом хэтэрыкІхэр щалэжьыщтыгь зэшъхьэгьусэхэу аукlыгъэхэм. Бзэджэшlагъэр зезыхьэгьэ нэбгыри 4-м щыщэу нэбгыри 3-р ахэм адэжь щылажьэщтыгьэх.

Следовательхэм зэрагьэунэфыгьэмкІэ, бзэджашіэхэм ашіэщтыр зэкіэ пэшіорыгъэшъэу рахъухьэгъагъ. Футболкэхэр анэгу рахъохи, медицинэ маскэхэр зыІуалъхьи, бэщрэ шъэжъыерэ зыдашти ягухэлъ бзаджэ агъэцэкІагъ. Ау псынкІэу ахэр къагьотыгьэх.

Хьыкумым ышІыгьэ унашьом тетэу нэбгыритіумэ — зым илъэс 19, адрэм илъэс 15 колонием щагъэкІонэу атыралъхьагъ, адрэ нэбгыритІум (лажьэу

яІэм елъытыгъэу) — зым илъэси 9-рэ мэзи 6-рэ, адрэм илъэси 9-рэ мэзи 3-рэ колонием щагъэкІощт. Унашъом джыри хэбзэ кіуачіэ иіэ хъугъэгоп.

УФ-м и Следственнэ комитет Адыгэ РеспубликэмкІэ и Следственнэ гъэюрышіапіэ ипресс-къулыкъу

Пхъашэу фагьэпытагь

Мыекъуапэ щыщ хъулъфыгъэ горэм 2022-рэ илъэсым иІоныгъо Интернетыр къызфигъэфедэзэ, Украинэм и УІэшыгъэ КІуачІэхэм яподразделениеу «Легионэу «Свобода России» зыфиюрэм ителефон номерхэр къызІэкІигъэхьагъэх. Ар зыфэягъэр пыим узэрэгохьащт, Украинэм и УІэшыгъэ КІуачІэхэм уахэтэу узэрэзэощт шіыкіэр зэригъэшіэнэу ары. Урысые Федерацием и Апшъэрэ хьыкум 2023-рэ илъэсым гъэтхапэм и 16-м ышІыгъэ унашъом «Легионэу «Свобода России» зыфиюрэр террористическэу ыкІи Урысыем щызэхащэн фимытхэу щыгъэнэфагъ.

Хъулъфыгъэр апэ зафатхэм, зыми джэуап къытыжьыгъэп. 2023-рэ илъэсым имэзае ятІонэрэу зафатхэм, ышъхьэ фэгъэхьыгъэ къэбархэр «Легионым» ІэкІигьэхьанхэу игьо къыфалъэгьугь. Ау арэущтэу зэрэзекІуагъэр Урысыем ихэбзэухъумэкІо

къулыкъухэм къашІэным тещыныхьи, Урысые Федерацием щынэгъончъэнымкІэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикэмкіэ и ГъэІорышіапіэ ышъхьэкіэ

Украинэм и УІэшыгъэ КІуачІэхэм яподразделениеу «Легионэу «Свобода России» зыфию 2022-рэ илъэсым гъэтхапэм и 10-м зэхащагъэм гухэлъ шъхьаlэу иІэр Урысые Федерацием иконституционнэ гъэпсыкІэ ылъапсэхэм къакІегьэчыгьэныр ары. Урысыем идзэкъулыкъушІэхэмрэ Урысыем и УІэшыгъэ КІуачІэхэм хэушъхьафыкІыгъэ дзэ операциер Украинэм зэрэщызэхащэрэм дезымыгъаштэхэрэмрэ ары ащкІэ анахьэу къызфагъэфедэхэрэр. «Легионым» пшъэрылъэу иІэхэм ащыщ Урысыем иныбжыкІэхэр гьэпльэхъугьэнхэр, ахэр терроризмэм хэщэгъэнхэр.

Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 275-рэ статья

къызэриІорэмкІэ, мы статьям, я 276-рэ, я 278-рэ статьяхэм зигугъу къашІырэ бзэджэшІагьэхэр зезыхьагъэхэм уголовнэ пшъэдэк ыжь арагъэхьырэп ежь-ежьырэу хэбзэ къулыкъухэм зызафагъазэкІэ е Урысые Федерацием ифедэхэр амыукъонхэм тегъэпсыхьэгьэ къэбархэр заlэкlагьахьэхэкlэ.

Урысыем щынэгъончъэнымкІэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ РеспубликэмкІэ и ГъэІорышІапІэ 2023рэ илъэсым бэдзэогъум и 17-м Мыекъуапэ щыщ хъулъфыгъэм. Урысыем и Уголовнэ кодекс ия 275рэ статья зигугъу къышІырэ бзэджэшІагьэхэр зэримыхьанхэу пхъашэу фигъэпытагъ.

Урысыем щынэгъончъэнымкіэ и Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикэмкіэ и Гъзіорышіапіэ ипресс-къулыкъу

Футбол

Пчъагъэр зэфэдизэу аухыгъ

Футболымкіэ Урысыем изэнэкъокъу иятіонэрэ лигэ щешіэрэ командэхэм зичэзыу ешіэгъухэр яіагъэх. Я 11-рэ турым Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» «Динамо Ставрополь» дешіагъ ыкіи пчъагъэр зэфэдизэу ешіэгъур аухыгъ.

«Динамо Ставрополь» (Ставрополь) – «Зэкъошныгъ» (Мыекъуапэ) 0:0 (0:0).

«Зэкъошныгъэм» мы зэlукlэгъум текlоныгъэр къызщыдихыкlэ апэрэ чlыпlэм кlон ылъэкlыщтыгъ, ау ащ пае станицэу Павловскэм икомандэ къытекlонхэ фэягъ. Ау купым аужырэ чlыпlэр щызыlыгъ бысымхэм пытэу зыкъагъэлъэгъуагъ, хъакlэхэм lэгуаор къэлапчъэм дадзэн алъэкlыгъэп ыкlи ящыкlэгъэ очкоуи 2 чlанагъ.

— Тыздешlэгъэ командэм дэгъоу зыкъыгъэлъэгъуагъ. Іэгуаор къэлапчъэм дэтыдзэнэу амылыбэ тиlагъэми, ар тфызэшlокlыгъэп. Непэ текlоныгъэр къыдэтхын фэягъ, ау къыддэхъугъэп, — къыlуагъ Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» итренер шъхьаlэу Беслан Аджинджал.

Я 11-рэ турым изэфэхьысыжьхэр:

«СКА» (Ростов-на-Дону) — «Рубин» (Ялта) — 1:3, «Севастополь» — «Кубань Холдинг» — 1:0.

Командэхэр зыдэщыт чіыпіэхэр ыкіи очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

- 1. «Кубань Холдинг» 18.
- 2. «Зэкъошныгъ» 17. 3. «Рубин» — 17.
- 4. «Биолог-Новокубанск» 14.
- 5. «Севастополь» 14.
- 6. «CKA» 10.
- 7. «Динамо Ставрополь» 4.

КъыкІэлъыкІощт ешІэгъур «Зэкъошныгъэм» Мыекъуапэ щыри-Іэщт, Іоныгъом и 30-м сыхьатыр 4-м «Севастополь» ІукІэщт.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзы- гъэкІырэр:

АР-м лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгьухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр:

385000 къ. Мыекъуапэ, ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:

зыдэщыгэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр:

приемнэр: 52-16-79

Редакцием авторхэм къа ихырэр А4-к 1э заджэхэрэ тхьа пэхэу зипчъагъэк 1э 5-м емыхъухэрэр ары. Сагырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь ц Тык 1унэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэк 1егъэк 1ожьых.

E-mail: adygvoice@ mail.ru

Выщаушыхьатыгъэр:

Ф-м хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын- хэмкІэ ыкІи зэлъы- ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІоры-

шІапІ, зэраушыхьатыгьэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр AO-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр,

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4155 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 1627

268

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьа Гэр Мэщл Гэкъо С. А.

Редактор шъхьа Іэм игуадзэр **Тэу З. Дз.**

ПшъэдэкІыжь

зыхьырэ

секретарыр **Тхьаркъохъо А. Н.**

Кушъхьэфэчъэ спортыр

Адыгеим щыкІуагь

Кушъхьэфэчъэ спортымкІэ дунэе зэнэкъокъоу «Адыгеим инартхэр» зыфиГорэр Мыекъуапэ щыкГуагъ.

Ащ иаужырэ едзыгъо къыдыхэлъытагъэу километри 132-рэ зэрылъ гъогуанэр спортсменхэм къачъыгъ.

Зэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкіэ, хагъэунэфыкіырэ чіыпіищыр Беларусым испортсменхэм къыдахыгъ. Къахэщыгъэхэр: Денис Марчук, Роман Тишковыр ыкіи Денис Мазур.

Мы зэнэкъокъум къыдыхэлъытагъэу Урысыем и Кубок икъыдэхын спортсменхэр фэбэнагъэх. Охътэ анахь дэгъу къэзыгъэлъэгъуагъэхэр Тюмень щыщ Александр Березняк, Санкт-Петербург къэзыгъэлъэгъогъэ Иван Яценкэр ыкІи иркутскэ спортсменэу Валерий Штин.

Адыгэ Республикэм щыщ СтІашъу Мамыр зэнэкъокъум я 21-рэ чІыпІэр къыщыдихыгъ.